

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

15 december 2005

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heren Eloi Glorieux en Jos Stassen –

**betreffende de bevordering van het sociaal overleg in de nieuwe lidstaten
van de Europese Unie en Midden- en Oost-Europa**

HOORZITTING

met de SERV en de in de SERV vertegenwoordigde sociale partners

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door de heer Johan Verstreken**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Stefaan Sintobin, Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, John Vrancken;

de dames Sabine Poleyn, Miet Smet, de heren Luc Van den Brande, Johan Verstreken;

mevrouw Stern Demeulenaere, de heer Jaak Gabriels, mevrouw Anne Marie Hoebeke;

de heren Gilbert Bossuyt, Bart Caron, Jan Roegiers.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Christian Verougstraete, mevrouw Linda Vissers;

de heren Hubert Brouns, Ludwig Caluwé, Stefaan De Clerck, mevrouw Trees Merckx-Van Goey;

de heren Jean-Marie Dedecker, Louis Bril, Marc van den Abeelen;

de heren Kurt De Loor, Jacky Maes, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Loones.

Zie:

304 (2004-2005)

– Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzettingen door de genodigden.....	4
1.1. Toelichting door de heer Pieter Kerremans, administrateur-generaal van de SERV	4
1.2. Toelichting door mevrouw Ria Van Peer, verantwoordelijke Internationale Zaken bij de SERV.....	4
1.3. Toelichting door mevrouw Els Dirix, projectmanager Internationale Dienst van het ABVV	5
1.4. Toelichting door de heer Jan Dereymaeker, diensthoofd Internationale Relaties van het ACV	7
1.5. Toelichting door mevrouw Christine Faes, directeur Unizo Internationaal	9
1.6. Toelichting door mevrouw Hilde Nuyts, stafmedewerker Internationaal Ondernemen en Euro Info van Voka.....	10
2. Bespreking: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de genodigden.....	11

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme werd op datum van dinsdag 25 oktober 2005 een hoorzitting gehouden in het kader van de bespreking van het voorstel van resolutie van de heren Eloi Glorieux en Jos Stassen betreffende de bevordering van het sociaal overleg in de nieuwe lidstaten van de Europese Unie en Midden- en Oost-Europa. De bedoeling van deze hoorzitting was te vernemen welke inzichten en opvattingen over deze kwestie bestaan bij de SERV (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen) en de in de SERV vertegenwoordigde sociale partners. Namens de SERV namen de heer Pieter Kerremans, administrateur-generaal, en mevrouw Ria Van Peer, verantwoordelijke Internationale Zaken, deel aan de hoorzitting. Voor de sociale partners ging het respectievelijk om mevrouw Els Dirix, projectmanager Internationale Dienst van het ABVV, de heer Jan Dereymaeker, diensthoofd Internationale Relaties van het ACV, mevrouw Christine Faes, directeur Unizo Internationaal, en mevrouw Hilde Nuyts, stafmedewerker Internationaal Ondernemen en Euro Info van Voka.

1. UITEENZETTINGEN DOOR DE GENODIGDEN

1.1. Toelichting door de heer Pieter Kerremans, administrateur-generaal van de SERV

De heer Pieter Kerremans, administrateur-generaal van de SERV: De SERV startte in het begin van de jaren negentig, meer bepaald in 1992, met zijn internationale projecten. De impuls kwam van de toenmalige Vlaamse regering, die een intensievere relatie wenste met sommige multilaterale organisaties en daartoe een actievere rol wenste te spelen, met als de doel het uitdragen van ons sociaal-overlegmodel door middel van opleiding en vorming. De eerste projecten werden ontwikkeld samen met de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) in Genève, die een eigen opleidingscentrum heeft in Turijn. De opleidingen op het gebied van sociaal overleg werden vooral gegeven aan mensen die werkten bij de werkgeversorganisaties en de vakbonden van Centraal- en Oost-Europese landen. Het ging daarbij vooral om bipartite overleg (overleg tussen werkgevers- en werknemersorganisaties), maar soms ook tripartite (betrokkenheid van de overheid bij het overleg).

Door de goede ervaringen en de stevige respons werd de samenwerking structureel. Dat leidde tot een formalisering in een protocol tussen de Vlaamse Regering en de SERV over het technische partnerschap. Vanaf 2001 kwam er een trustfondsformule ter financiering. Ik benadruk dat de Vlaamse overheid financiert en dat de SERV instaat voor lesgevers en inhoud. Die docenten zijn bij voorkeur ervaringsdeskundigen uit werkgevers- en vakbondsorganisaties, maar eventueel ook mensen van ons eigen secretariaat.

Voorbeelden van voorbije projecten zijn: de steun aan werkgeversorganisaties in Hongarije, Polen, Slowakije en de Tsjechische Republiek; de opleiding voor Tsjechische werkgeversorganisaties inzake economische en financiële bedrijfsanalyses voor sociaal overleg; het opleidingsproject voor management van werknemersorganisaties van de Westbank en de Gazastrook; het opleidingsproject voor het versterken van de werkgeversorganisaties in de Baltische staten; het opleidingsproject ter bevordering van het sociaal overleg in Estland; het opleidingsproject ter bevordering van het sociaal overleg in Letland.

1.2. Toelichting door mevrouw Ria Van Peer, verantwoordelijke Internationale Zaken bij de SERV

Mevrouw Ria Van Peer, verantwoordelijke Internationale Zaken bij de SERV: De IAO evalueert zelf deze opleidingsprojecten. Dit brengt met zich dat wij net een omvattend impactassessment achter de rug hebben. De rapportage is nog niet helemaal rond, maar de resultaten zijn duidelijk zeer gunstig. Wij hebben het assessment zelf ook aangevuld met een peiling naar de gevolgen voor Vlaanderen. Die blijken bescheiden te zijn, maar ze zijn er. Verschillende projecten leidden tot blijvende contacten en soms zelfs tot samenwerkingsprojecten met andere partners.

De spin-off van de 12 jaar IAO-ervaring is de opbouw van eigen expertise. Wij werden een partner op het internationale forum, onder meer doordat we een aantal goede Vlaamse praktijkvoorbeelden kunnen leveren. We merken thans dat we internationaal vaker gepolst worden voor partnerschappen of concrete medewerking.

De internationale samenwerking van de SERV gaat ruimer dan alleen de IAO. De eigen expertise wordt opengetrokken naar Europese projecten als PHARE (inzake twinning van het sociaal overleg in Bulgarije)

en TAIEX (over de capaciteitsopbouw van regionale sociaal-economische raden in Kroatië). Voor het eerste werden wij reeds geselecteerd, voor het tweede lopen de onderhandelingen nog.

Binnen de autonomie van de sociale partners, proberen wij onze werking af te stemmen op het Vlaamse internationaal beleid, meer bepaald de geografische selectiviteit, die resulteerde in een lijst van prioritaire landen. Er wordt nauw overlegd met de administratie Buitenlands Beleid.

Ik besluit dat ons sociaal model en overleg waardevol zijn. De wijze waarop de Vlaamse sociale partners samenwerken met de Vlaamse Regering is uniek. Het sociaal overleg biedt economische perspectieven en is wel degelijk compatibel met economische groei. Wij proberen het model uit te dragen naar andere landen: landen in transitie en landen uit het Zuiden. Daarbij hoeden we ons wel voor kopiëren en paternalisme. Investeren in middelen voor deze vorm van internationale uitwisseling van knowhow is dus zeker lonend.

1.3. Toelichting door mevrouw Els Dirix, projectmanager Internationale Dienst van het ABVV

Mevrouw Els Dirix, projectmanager Internationale Dienst ABVV: Waarom heeft het ABVV projecten in Centraal- en Oost Europa? Onze specifieke doelstelling is het versterken van de syndicale beweging wereldwijd en het opbouwen van een syndicale tegenmacht en dit via capaciteitsopbouw met het oog op de verbetering van de arbeids- en levensomstandigheden, door bijvoorbeeld betere arbeidsvoorwaarden, en de versterking van de democratie.

Ik behandel eerst de relatie tussen het ABVV en zijn partners in Centraal- en Oost Europa. Sinds begin van de jaren 90 investeerde het Vlaams ABVV in samenwerkingsprojecten met vakbonden uit Centraal- en Oost Europa, met name de Tsjechische Republiek, Bulgarije, Roemenië, Estland enzovoort. Vakbondprojecten zijn geen doel op zich, maar wel instrumenten van internationale vakbondssolidariteit en dit ter ondersteuning van de uitbouw van democratische samenlevingen in Centraal- en Oost Europa.

Door de val van de Muur in Berlijn in 1989 en de ineenstorting van de communistische regimes vond het kapitalisme een nieuw expansieterrein. In de

landen van Centraal- en Oost- Europa onderging de samenleving een razendsnelle omwenteling. Al gauw bleek dat de mix van politieke democratisering en economische liberalisering ook zwakke punten vertoonde, in het bijzonder op sociaal vlak. Hierin lag een nieuwe taak voor de vakbonden in een vrije markteconomie waarvoor wij een sociale markteconomie in de plaats willen stellen.

Zich daarvan bewust investeerde het ABVV in samenwerkingsprogramma's met de vakbonden uit die landen, die geen ervaring hadden met hoe bepaalde negatieve effecten van de vrije markt kunnen opgevangen of gecorrigeerd worden.

Met de financiële medewerking van de Vlaamse Regering en op federaal niveau de ministeries van Arbeid en Tewerkstelling, Sociale Zaken en Buitenlandse Zaken werden heel wat activiteiten ontwikkeld. De kring van landen en partnerorganisaties bleef maar aangroeien en omvat nu niet alleen meer Centraal-Europa, maar ook Oost-Europa én verder gelegen gebieden zoals de Baltische staten en landen uit de Balkanregio.

Dankzij seminars en studiebezoeken in België en het afvaardigen van militanten en vormingswerkers naar de betrokken landen, kwamen steeds hechterere banden tot stand. In de eerste jaren werden de activiteiten toegespitst op algemene thema's zoals voorstelling van de vakbondswerking, onderhandelingssystemen, organisatie van de sociale bescherming enzovoort. Huidige thema's zijn onder andere syndicale vorming, gendergelijkheid, discriminatie, de Europese richtlijn rond het recht op informatie en consultatie en zo verder.

De contacten verliepen eerst hoofdzakelijk tussen nationale vakbonden. Vandaag zijn er meer en meer contacten op het vlak van de sectoren en bedrijven. Door die evolutie kwam de samenwerking tussen de vakcentrales, het ABVV en de buitenlandse partners er versterkt uit. Ze leidt bovendien tot de ontwikkeling of versterking van grensoverschrijdende initiatieven op bedrijfsniveau. Deze situatie vormt op haar beurt een steun voor onze strategie op het vlak van de Europese ondernemingsraden.

Op die manier hebben al duizenden vakbondsmensen uit de meeste van de zogenaamde 'landen in overgang' met het ABVV kennis kunnen maken en werden er netwerken van internationale actie uitgebouwd.

Vervolgens ga ik in op de relatie van het ABVV met de Internationale Arbeidsorganisatie, de enige tripartite organisatie op internationaal niveau. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) werd in 1919 opgericht, vlak na de Eerste Wereldoorlog. De IAO is de enige organisatie op internationaal niveau die een tripartite structuur heeft: in haar schoot zitten namelijk zowel vertegenwoordigers van de regeringen als van de werkgevers en werknemers van heel de wereld. Het is ook de instantie waar gewerkt wordt aan internationale arbeidsnormen, de zogeheten internationale arbeidsconventies, en aanbevelingen. De inhoud daarvan is van het grootste belang voor de werknemers.

De IAO is dus een steunpunt voor de internationale vakbondsactie. In het kader van de Belgische tripartite delegatie neemt het ABVV dan ook deel aan de werkzaamheden van de IAO die jaarlijks te Genève plaatsvinden. Of het nu gaat om de opstelling van internationale normen, zoals het verbod van de meest extreme vormen van kinderarbeid, of de controle op de toepassing van de bestaande normen, zoals inzake de vakbondsvrijheid en de collectieve onderhandelingsvrijheid, steeds werkt het ABVV samen met de werknemersgroep, die tegenover de werkgeversgroep en de groep van de regeringen zit.

Het tweede deel van mijn uiteenzetting behandelt de huidige vakbondsprojecten tussen het ABVV en de vakbonden uit Centraal- en Oost-Europa. Via het Vlaams Trustfonds bij de IAO gaat het meer bepaald om genderprojecten. Het project 'Discriminatie van vrouwen op het werk – Versterking van het vrouwenennetwerk' is het vervolg op het project 'Vrouwenennetwerk in Centraal- en Oost-Europa'. Het betreft dus een project van de werknemersgroep ACTRAV binnen de IAO. De uitvoerende partners zijn het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) en het Wereldverbond van de Arbeid (WVA), in samenwerking met de drie Belgische vakbonden, ABVV, ACLVB en ACV.

De doelgroepen worden gevormd door de vrouwenstructuren van IVVV- en WVA-leden alsook partnerorganisaties uit 28 landen uit Centraal- en Oost-Europa en de buitengordel. De langetermijndoelstelling is het promoten van vrouwenrechten op het werk in de regio Centraal- en Oost-Europa en de nieuwe onafhankelijke staten, alsook het ontwikkelen van adequate vakbondsstrategieën tegen discriminatie van vrouwen op de werkvloer en op de arbeidsmarkt.

De kortetermijndoelstellingen zijn: het verzamelen van gegevens en verschillende onderzoeken voeren over discriminatie van vrouwen op de arbeidsmarkt en over antidiscriminatie-vakbondsstrategieën; het definiëren van typische vormen van discriminatie tegen vrouwen bij tewerkstelling en op de arbeidsplaats; het identificeren van good practices of acties om discriminatie te bestrijden; het produceren van achtergrondmateriaal om antidiscriminatiemaatregelen en strategieën voor te stellen binnen de vakbonden in de regio; de coördinatie van de lancering van campagnes in de regio.

Als impact voorzien wij het benadrukken van voorwaarden om arbeidsmarktdiscriminatie tegen vrouwen op de vakbondsagenda te plaatsen, het bereiken van een toegenomen bewustzijn over nondiscriminatiebeleid; het versterken en het netwerken van IVVV- en WVA-vrouwengroepen en -structuren, inclusief hun integratie in de regio.

Via de Vlaamse Gemeenschap, die cofinanciert, ontwikkelt het ABVV in 2004-2005 een samenwerkingsproject met de Estse vakbonden EAKL en TALO. Uitgangspunt van dit project is de Europese richtlijn inzake recht op informatie en consultatie. De klemtoon ligt op kennisoverdracht en vaardigheidstraining inzake onderhandelen en sociale dialoog. Dit zal leiden tot een belangrijk multiplicatoreffect en bijdragen tot de versterking van de sociale dialoog in Estland.

Ik vat het project kort samen. In januari 2004 is het Vlaams ABVV van start gegaan met een vakbondsproject in samenwerking met de Estse vakbonden EAKL en TALO, respectievelijk de arbeiders- en de bediendenvakbond. Het uitgangspunt van dit project is de Europese richtlijn 2002/14/EC van 11 maart 2002. Deze richtlijn geeft enkel het algemene kader weer voor informatie en consultatie van werknemers in de Europese Gemeenschap. De nadere regelingen voor informatie en raadpleging dienen door de werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers vastgesteld en uitgevoerd te worden in een geest van samenwerking met inachtneming van hun wederzijdse rechten en plichten en rekening houdende met de belangen van zowel de onderneming of de vestiging als de werknemers. Tegen 2005 dient Estland de betreffende richtlijn te implementeren.

Dit twee jaar durend project heeft als doel om de werknemersvertegenwoordiging op bedrijfsniveau – de doelgroep bestaat uit 16 syndicale afgevaardig-

den van EAKL en TALO – voor te bereiden om over de betreffende nadere regelingen voor informatie en consultatie te onderhandelen met hun werkgevers. Het project is dus vooral gericht op het onderhandelen op bedrijfsniveau met de klemtoon op financiële en economische ontwikkelingen, beslissingen die ingrijpende veranderingen in de werkgelegenheid kunnen meebrengen, middelen om werknemersrechten te beschermen in situaties als tijdelijke indienstneming en (collectieve) ontslagen.

Het project kent vijf fasen. Elke fase start met een activiteit. Na een inleiding over de inhoud van de EU richtlijn 2002/14/EC en twee intensieve communicatie- en onderhandelingstrainingen over de hoofdonderwerpen van de richtlijn, werkt de doelgroep een actieplan uit om de effectieve onderhandelingen met de werkgevers te gaan voeren gedurende de daaropvolgende zes maanden. In de tussentijd wordt er ook een studiebezoek aan Vlaanderen georganiseerd om de doelgroep concreet te laten kennismaken met de onderhandelingsmechanismen en -strategieën op ondernemingsvlak in de Vlaamse bedrijven.

In de laatste projectfase worden de reeds gevoerde onderhandelingen geëvalueerd en is er de mogelijkheid om het actieplan aan te passen voor verdere onderhandelingen.

Er zal een referentiegids voor onderhandelingen samengesteld worden, die bestaat uit alle verworven kennis, ervaringen en expertise van het project. Deze gids zal in het Ests en het Russisch worden vertaald.

De gids wordt ruim verspreid, zowel via promotiesessies door de zestien getrainde syndicaal afgevaardigden in diverse regio's en afdelingen van EAKL en TALO, als via e-mail en de websites van EAKL en TALO. Op deze wijze kan de referentiegids door alle werknemersvertegenwoordigers, die geen deel uitmaakten van de doelgroep, geraadpleegd worden, en worden gebruikt bij de onderhandelingen met hun werkgevers over de regelingen met betrekking tot informatie en consultatie.

De overdracht van deze verworven kennis, ervaringen en expertise, zal een belangrijk multiplicatoreffect hebben. Het project zal leiden tot een versterking van de sociale dialoog in Estland.

Welke projecten werden er uitgevoerd in samenwerking tussen het ABVV en de vakbonden uit Centraal- en Oost-Europa, met financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap?

In 1993 en 1994 werd een managementopleiding georganiseerd met de vakbond CMKOS uit de Tsjechische Republiek. In 1994 werd met de Bulgaarse vakbond WDU een project op poten gezet voor de praktische en structurele ondersteuning van de Bulgaarse 'Women's Democratic Union'. Van 1996 tot 1998 werd met de Roemeense vakbond CNSLR-FRATIA een project georganiseerd voor de vorming van vormingsmedewerkers. In de periode 2004-2005 werd met de Estse vakbonden EAKL en TALO gewerkt aan de voorbereiding van werknemersvertegenwoordigers om op bedrijfsniveau te onderhandelen met hun werkgevers over de specifieke bepalingen van de Europese richtlijn 2002/14/EC over het recht op informatie en consultatie.

1.4. Toelichting door de heer Jan Dereymaeker, diensthoofd Internationale Relaties van het ACV

De heer Jan Dereymaeker, diensthoofd Internationale Relaties ACV: Ik zal eerst de geschiedenis overlopen van onze internationale samenwerking, zoals wij die ervaren hebben.

De Oost-Europese revolutie kwam behoorlijk onverwacht. Voor 1980 waren onze contacten met de vakbonden in Centraal- en Oost-Europa gebaseerd op het principe van vreedzame vakbondskoëxistentie. We bezochten elkaars congressen en wisselden mensen uit, maar een echt debat was er niet. De eerste barst in deze situatie kwam er met de opkomst van de Poolse vakbond Solidarnosc die al spoedig werd tegengewerkt door de Poolse regering. Solidarnosc diende daarop clandestien te gaan.

Vanaf 1989 is een en ander zeer snel gegaan, met name na de rondetafelconferentie in Gdansk. Na de val van de Muur is de steun van het ACV aan Solidarnosc een prioriteit gebleven. Het betrof voornamelijk materiële hulp. In Vlaanderen was er een enorme respons. In september 1991 hebben we met Solidarnosc een bilateraal akkoord gesloten dat tot op vandaag in voege is. In dit kader werd de materiële hulp geleidelijk afgebouwd. De samenwerking werd gestructureerd via politiek overleg. De nadruk kwam te liggen op de uitbouw van de syndicale werking, en niet langer op de materiële ondersteuning.

Na de val van de Muur namen talloze vakbonden uit het voormalige Oostblok contact met ons op. De gemeenschappelijke noemer was dat werd gezocht naar 'niet-socialistische' vakbondservaringen. Het kwam erop aan om het kaf van het koren te scheiden.

Vele organisaties namen contact met ons op via internationale vakverenigingen. In het begin van de jaren negentig kregen we steun van de Belgische regering voor die internationale samenwerking. De nadruk lag op kennismaking en informatie in verband met het Belgisch model.

In het midden van de jaren negentig begon het vakbondslandschap in de landen van Centraal- en Oost-Europa langzamerhand stabiel te worden. In de meeste landen heeft de vroegere communistische vakbond zich omgevormd tot een democratische sociale organisatie. Soms bleven er echter nog kenmerken van de vroegere structuren overeind.

Vanaf dan werd er gezocht naar samenwerkingsprojecten met vaste partners op lange termijn, in goede en kwade dagen, dit wil zeggen doorheen alle politieke transitieën. We hebben gepoogd om de samenwerking te baseren op politiek overleg. We gaan niet uit van vooraf bepaalde inhoudelijke prioriteiten. Een en ander hangt af van het overleg met de partners. We proberen te decentraliseren door onze verbonden en centrales bij de projecten te betrekken. We leggen steeds een band met de ontwikkelingssamenwerking.

Wat zijn onze doelstellingen? We streven naar de ondersteuning van autonome vakbonden, op politiek en financieel vlak en inzake actie. We zoeken ook de ondersteuning van representatieve organisaties. De organisaties moeten zo veel mogelijk sectoren, categorieën en geografische segmenten vertegenwoordigen. De vakbonden moeten de spreekbuis kunnen zijn van hun mensen. We zoeken democratische vakbonden met terugkoppelingsmechanismen naar de basis. We zoeken vakbonden die een democratisch maatschappijbeeld ondersteunen waarbij de rol van het middenveld bijzonder belangrijk is. Een laatste doelstelling is solidariteit. We wensen samen te werken met vakbonden die verder kijken dan hun land of regio en die samen met ons in een Europese en internationale context kunnen verder werken.

We hebben een beperkt aantal samenwerkingsakkoorden gesloten met vaste partners in Hongarije, Polen, Roemenië, Litouwen, Oekraïne en Servië. De aansluiting van de betreffende vakbonden bij de internationale vakbonden heeft ertoe bijgedragen dat de situatie in deze landen werd genormaliseerd. Een en ander is mede mogelijk gemaakt door de inspanningen van de Belgische en de Vlaamse Regering.

Op een bepaald ogenblik heeft er een overgang plaatsgevonden van het bilaterale naar het multilaterale

niveau. Hierdoor werd een betere coördinatie met de verschillende partners in de verschillende landen mogelijk. Dit werd mogelijk gemaakt via het WVA, het IVVV en het EVV (Europees Vakverbond).

Een belangrijke hefboom bij deze multilateralisering was onder meer de sociale dialoog die door de Europese Unie in Maastricht werd geformaliseerd. Sociaal overleg kreeg zo een belangrijke plaats binnen het *acquis communautaire*. Ook de IAO, die een eigen kantoor heeft geopend in Boedapest, heeft in dit verband een belangrijke rol gespeeld. Wij helpen voorts onze partners in hun contacten met het IMF en de Wereldbank. De ultieme doelstelling voor alle Centraal- en Oost-Europese landen is en blijft de toetreding tot de EU.

Intussen is de eerste EU-uitbreiding een feit. De situatie op het vlak van sociale dialoog en sociale partners is inmiddels in vele landen gestabiliseerd. Er heeft een erkenning plaatsgevonden van de sociale partners. Er is een pluralisme tot stand gekomen. Er zijn sociale dialoogstructuren. Voor de staten die zijn toegetreden tot de EU geldt het *acquis communautaire*. Er blijven echter enorme verschillen bestaan tussen de verschillende landen op sociaal-economisch vlak, voor wat betreft het democratisch gehalte en op het vlak van syndicale structuren en syndicale vertegenwoordigingskracht.

De primauteit van de politiek is een rem geweest op de democratisering. Er is veel aandacht besteed aan de politieke democratie. Het functioneren van het middenveld werd daarentegen al te vaak uit het oog verloren.

Er hebben ook zogenaamde ‘Casino’-hervormingen plaatsgevonden: economische hervormingen in verschillende richtingen met vaak verschillende doelstellingen. Het draagvlak voor de omwentelingen verkleint. De bestaande zekerheden worden afgebouwd en er komt weinig voor in de plaats. Soms blijken verschillende internationale instellingen niet op dezelfde lijn te zitten. Zo leggen de Wereldbank en het IMF aan de Roemeense regering andere arbeidsrechtelijke verplichtingen op dan de EU in het kader van haar ‘*acquis social*’.

Een ander probleem is dat van de sociale dumping. Dit is geen probleem van Oost-Europese landen alleen. Het komt ook bij ons voor. We moeten nagaan hoe de mechanismen werken en hoe ze dusdanig kunnen worden georiënteerd dat ze iedereen ten goede komen.

De overheidssteun waarop we konden rekenen in de jaren negentig is sindsdien sterk afgenomen. De Belgische steun is daarbij verminderd. De Vlaamse steun is verdwenen. Gedurende de laatste jaren wordt er in de schoot van de SERV opnieuw aandacht besteed aan Centraal- en Oost-Europa. Het eigen initiatief van de individuele partners is ondergeschikt gemaakt aan het initiatief van de SERV.

Wat zijn de uitdagingen waarvoor we staan? De versterking van de basisvakbeweging blijft een fundamentele doelstelling. We mogen niet blind zijn voor de nieuwe realiteiten: voor de Balkan, Turkije enzovoort. Anderzijds is er, in het kader van het Europees sociaal model, ook nog heel veel werk in de landen die nu reeds tot de EU zijn toegetreden. We moeten de politieke opties bijsturen. We moeten opnieuw durven praten over algemeen belang, sociale zekerheid en herverdeling van rijkdom. We willen een sociaal Europa en geen Bolkenstein-Europa.

Sociale en duurzame ontwikkeling zijn voor ons ondeelbaar in al hun aspecten, maar ook in de ruimte. Er moet ook samengewerkt worden met het Zuiden. We geloven niet dat sociale ontwikkeling bij ons anders is dan in Oost-Europa of in de derde wereld.

We kunnen ons vinden in het voorliggende voorstel van resolutie. Het is wel aangewezen dat de vrijheid van onderhandelen zou worden vermeld bij de sociale normen. Het is niet duidelijk waarom er steeds gereferreerd wordt aan minimumnormen. De IAO-normen zijn ruimer en bevatten bruikbare instrumenten en gaan verder dan de minimumnormen die meestal worden gebruikt ten aanzien van derdewereldlanden. Vlaamse initiatieven moeten voldoende synergie ontwikkelen met federale en Europese initiatieven. In dit verband kan bijvoorbeeld verwezen worden naar het proces van Boekarest. Het Europees beleid is nauw verbonden met het Vlaamse.

Naast de samenwerking in het kader van de SERV blijven directe partnerships noodzakelijk.

Ten slotte is het van belang dat de initiatieven in verband met 'corporate social responsibility' zouden worden uitgediept. Dit moet mede gebeuren op basis van een externe audit.

1.5. Toelichting door mevrouw Christine Faes, directeur Unizo Internationaal

Mevrouw Christine Faes, directeur Unizo Internationaal: Ik zal de projecten van Unizo met en ten

voordele van KMO's in Centraal- en Oost-Europa bespreken. Van bij het begin van de jaren negentig hebben tal van organisaties contact met ons opgenomen om de werking van KMO's en KMO-organisaties te leren kennen. Het was niet eenvoudig om het kaf van het koren te scheiden.

Het was een moeilijke periode voor de KMO's in Centraal- en Oost-Europa. Er bestond een centraal geleide economie met grote ondernemingen. Begin van de jaren negentig was de periode van de privatiseringen.

Vanaf het midden van de jaren negentig begonnen zich stabiele KMO's en KMO-organisaties te ontwikkelen. Vanaf deze periode hebben wij projecten opgestart in het kader van het Vlaams samenwerkingsprogramma. De eerste onderhandelingen in dit kader zijn gevoerd in 1995. In 1997 werd het eerste project opgestart in Hongarije. Deze samenwerking loopt nog steeds.

Later zijn er ook projecten uitgewerkt in Sint-Petersburg, Polen, Estland, Bulgarije en Slovenië. Er werden nieuwe dossiers ingediend voor Kroatië, Bulgarije en Roemenië.

Onze doelstellingen zijn in de loop der jaren gewijzigd. Aanvankelijk ging het vooral om de overdracht van knowhow met betrekking tot specifieke dienstverlening. De organisaties wensten vooral de Europese regelgeving te leren kennen.

In een volgende fase werd er meer aandacht besteed aan de algemene werking van een KMO-organisatie. Er werd werk gemaakt van een algemene versterking van de dienstverlening.

Voor een aantal projecten werd samengewerkt met andere partners, namelijk met de KULeuven, Syntra Sint-Niklaas en KMONet.

Onze partners in Centraal- en Oost-Europa waren vooral private KMO-organisaties die vergelijkbaar zijn met Unizo. Deze organisaties zijn momenteel bijna allemaal lid van UEAPME, de Europese KMO-federatie. Er werd ook samengewerkt met organisaties uit landen die thans geen lidstaten van de EU zijn, onder andere uit Bulgarije en Turkije.

Er heeft een evolutie plaatsgevonden van meer technische onderwerpen naar een algemene begeleiding van de KMO-organisaties. De organisaties zijn de laatste tien jaar sterker geworden, zodat samenwerking gemakkelijker is geworden. Onze projecten verlopen steeds op basis van het principe 'train the trainer',

zodat de kennis gemakkelijk kan worden verspreid. We werken steeds vraaggestuurd.

Aanvankelijk waren er nogal wat taalproblemen; tegenwoordig is de kennis van het Engels in de organisaties verbeterd. In de KMO-organisaties in Centraal- en Oost-Europa heeft ook een evolutie plaatsgevonden van verplicht lidmaatschap naar meer vrijheid. Vaak bestaat er concurrentie tussen verschillende organisaties. Meer en meer organisaties worden erkend als sociale partners en voor de opstart van sociaal overleg. De dienstverlening van de organisaties wordt steeds verder uitgebouwd. De organisaties hebben zich aangepast aan de toetreding tot de EU.

Er wordt ook samengewerkt buiten het kader van het Vlaamse samenwerkingsprogramma. In dit opzicht kan onder meer worden verwezen naar het programma 'Phare Business Support' dat door de Europese Commissie werd georganiseerd, samen met UEAPME en zusterorganisaties in tien landen in Oost- en Centraal-Europa. Er werd onder meer gestreefd naar een versterking van het sociaal overleg. Daarnaast kwamen ook enkele meer technische onderwerpen aan bod in verband met de toetreding tot de EU.

We zijn ook lid van het netwerk van Euro-infocentra. Ook via het programma 'Prince' hebben we een aantal projecten gerealiseerd. We hebben ten slotte ook samengewerkt aan een aantal projecten in de schoot van de SERV.

Al bij al blijkt dat we een belangrijke evolutie hebben doorgemaakt. De kennis bij onze partnerorganisaties is aanzienlijk uitgebreid. Vlaanderen is en blijft een model voor onze partners. Thans vindt er ook een uitwisseling plaats van 'best practices' in omgekeerde richting vanuit Centraal- en Oost-Europa naar Vlaanderen.

1.6. Toelichting door mevrouw Hilde Nuyts, stafmedewerker Internationaal Ondernemen en Euro Info van Voka

Hilde Nuyts, stafmedewerker Internationaal Ondernemen en Euro Info van Voka: Sinds de jaren negentig, maar de laatste vijf tot tien jaar intenser, hebben de vijf Kamers van Koophandel samenwerkingsprojecten in het kader van het Fonds van de Vlaamse Gemeenschap voor Centraal- en Oost-Europa. Er

waren 16 dergelijke projecten sinds 2001. Ze waren gericht op de tien prioritaire landen die de Vlaamse overheid aanwees.

De projecten kunnen worden ingedeeld in twee categorieën: Plato-peterschapsprojecten en opleidingsprojecten. Plato is een trainings- en coachingproject dat in Vlaanderen ontstond in 1987 en gesteund wordt door de Vlaamse Gemeenschap. Managers van grote bedrijven gaan KMO's begeleiden. De Kamers van Koophandel exporteerden dit programma – in aangepaste vorm – naar Bulgarije, Tsjechië, Polen, Slovenië, Hongarije en Slowakije. Het gaat dus om een professionele training in managementvaardigheden: visie en strategie, motivatie van personeel, hoe verkopen, hoe internationaliseren, hoe een bedrijf financieren. Daarnaast is er een luik coaching door lokale en Vlaamse 'peters' van een groep KMO's – van 60 tot 150 per project. Alle aspecten van het businessplan worden doorlopen in een traject van 24 maanden. Het doel is hen klaar te stomen voor de uitbreiding. Voor ons leverde het goede contacten op en kennis van de KMO's bij de partners.

In de opleidingsprojecten gaat het om de opleiding van KMO's in verscheidene aspecten van het acquis communautaire (labeling, openbare aanbesteding, CE-markering enzovoort). Die opleidingen waren nodig om hen in te staat te stellen te internationaliseren en zaken te doen met de EU. Daarvoor moesten zij immers de Europese wetgeving kennen. Voor bepaalde sectoren, bijvoorbeeld de voedingsnijverheid, werden maatwerkrapporten opgesteld. Om het effect nog groter te maken, werd aan capaciteitsopbouw gedaan bij de lokale beroepsorganisaties. Zij werden geholpen bij het opzetten van een internationaal en Europees departement en ook daarna was er nog begeleiding en opvolging. Ook wij werken voor een deel vanuit de expertise van de Euro Info Centra. Het doel van de opleidingsprojecten is dus het informeren van KMO's over zakendoen met ondernemingen in de EU.

Partners in de meeste projecten waren de lokale Kamers van Koophandel, waarvan in Centraal- en Oost-Europa sommige publiek zijn en andere privé. Soms is het lidmaatschap verplicht, soms vrij. Wij werkten met het oog op expertise ook samen met verschillende Vlaamse Kamers. Zij hebben er belang bij ook in die landen hun netwerk van bevoorrechte partners en KMO's te vergroten. Die goede contacten zijn er ook effectief gekomen. Bovendien zetten de projecten Vlaanderen en zijn KMO's op de kaart.

Daarvóór zagen lokale autoriteiten en bedrijven in Centraal- en Oost-Europa West-Europa veeleer als één groot geheel.

We stellen vast dat de Plato-projecten ook worden voortgezet nadat de financiering door de Vlaamse Gemeenschap is afgelopen. Tussen de Vlaamse KMO's en die uit de partnerlanden ontstonden betrouwbare partnerschappen. Het opzetten van een additionele productie-eenheid door een Vlaams bedrijf voor de Tsjechische markt vormt een voorbeeld. Van Asbrouck Recruitment heeft ongeveer hetzelfde verhaal met een kantoor in Sofia.

2. BESPREKING: VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORDEN VAN DE GENODIGDEN

De heer Eloi Glorieux: De uiteenzettingen illustreren dat het voorstel van resolutie geen wereldvreemd opzet heeft. Maar wat is de ervaring van de sprekers met de resultaten van de projecten die zij voorstelden? Zijn die resultaten reëel merkbaar? Komt er beweging in de situatie? Is het zinvol bepaalde projecten extra in de verf te zetten? Hoe kan de Vlaamse overheid dit stimuleren?

De heer Dereymaecker gaf concrete suggesties ter amendering van het voorstel. Hebben ook de andere sprekers dergelijke concrete suggesties ter verbetering of aanvulling?

Zijn er soortgelijke initiatieven en projecten in China? Moet het voorstel in die richting uitgebreid worden? Of is het beter om stap voor stap te gaan?

De heer Jan Dereymaecker: Het is uit de aard der zaak moeilijk om de impact concreet toe te wijzen. Wij kunnen wel vaststellen dat de situatie in de verschillende landen zeer divers is. De erkenning van representatieve sociale partners is inmiddels wel gestabiliseerd. In de meeste landen bestaat nu sociaal overleg en is het acquis communautaire onderschreven en wordt het, tot op zekere hoogte, ook gecontroleerd. Maar sommige regio's, met name in de Balkan, zijn nog niet gestabiliseerd en er zijn ook nog heel wat gaten in het overlegsysteem, bijvoorbeeld op het niveau van de sectoren. De grote bedrijven leggen ook nog een zware hypotheek op het sociaal overleg. Dat alles maakt de specifieke impact van de Vlaamse ondersteuning moeilijk te detecteren. Maar ik ben er

wel van overtuigd dat wij met zijn allen bijgedragen hebben tot een zekere sociale stabilisering in die landen.

Mevrouw Christine Faes: Dankzij onze inspanningen is er zeker thans meer kennis aanwezig bij onze zusterorganisaties in Centraal- en Oost-Europa. Zij kunnen nu ook standpunten formuleren die worden gevraagd op Europees niveau.

Mevrouw Miet Smet: Het aantal resoluties dat hier al is goedgekeurd en waar verder niemand naar omziet, is onderhand ontelbaar.

De voorzitter: Men vraagt de regering, aan wie de resoluties zijn gericht, dat ze daar wél gevolg aan zou geven.

Mevrouw Miet Smet: Ik geef u een middel om dat te realiseren. Ofwel nodigen wij de minister uit en vragen wij hem om een standpunt over onze resolutie. Ofwel blijft het een exclusieve zaak van het parlement, met als gevolg dat de regering er zich inderdaad ook niet mee bemoeit. Uiteraard had ik deze beschouwing ook kunnen maken over om het even welk ander voorstel van resolutie. Maar het lijkt mij niettemin nuttig om daarover eens een discussie te hebben.

Hoe houdt men een overzicht over de vele projecten in Midden- en Oost-Europa? Het eerste wat alle landen en alle internationale organisaties met projectideeën vragen, is – naast technische knowhow – geld. Zonder geld zal ook deze resolutie een tekst vol mooie principes blijven. Het voorstel vraagt bijvoorbeeld vrijheid van vakvereniging. Maar dat vraagt de IAO al. Verbod van dwang- en kinderarbeid idem. Geen discriminatie van werknemers, veilige arbeidsomstandigheden, geen buitensporige werkuren, dat zegt de IAO allemaal. Alleen leefbare lonen werden toegevoegd. Zonder daar geld aan te verbinden voor supplementaire projecten blijven dit mooie verklaringen, die ook door andere instellingen kunnen worden gedaan.

Iedereen die wil toetreden tot de Europese Unie, moet uiteindelijk volgen. Ook de Balkan zal dat moeten, anders zullen zij niet binnen raken. De vakbonden zijn daar vandaag niet leefbaar zonder onze steun. Ook de ondernemers en de werkgeversorganisaties moeten trouwens nog uit de grond gestampt worden. Vergeet niet dat men uit een staatseconomie komt. Vrije verkiezingen is iets om aan te denken als men er eerst voor gezorgd heeft dat die organisaties kun-

nen leven, zich kunnen ontwikkelen en geleerd hebben hoe ze moeten werken. Het belangrijkste is dat ze eerst bestaan, die organisaties. Er is nog een lange weg te gaan. Onze steun is belangrijk maar blijft een lege doos als er niets concreets aan verbonden is.

Mevrouw Hilde Nuyts: Daarin heeft u volkomen gelijk. Maar toch is het ongenueanceerd om te zeggen dat de potentiële partners alleen maar geld vragen. De budgetten in het Fonds voor Centraal- en Midden-Europa zijn trouwens beperkt. Maar het is mogelijk om een goed project met impact te ontwikkelen met gemotiveerde partners, al kost koken inderdaad geld.

De heer Jan Dereymaeker: Er is een evolutie. Destijds is in Hongarije veel geld gepompt maar sinds vijf, zes jaar werkt onze vakbondspartner volledig zelfstandig. Idem in Roemenië. Er zijn daar nog wel opvolgingsprojecten type 'Processus van Boekarest'.

Mevrouw Miet Smet: Wat bedoelt u met de 'Processus van Boekarest'?

De heer Jan Dereymaeker: Die is opgestart door onder meer de Raad van Europa om het sociaal overleg in de Balkanregio met de omliggende landen te versterken.

Mevrouw Miet Smet: Neen. Ik heb dat mee ondertekend. Het heet de 'Boekarest Declaration' of zoiets, gaat over tewerkstelling en is getekend door acht landen. De sociale partners zijn er tijdens een vergadering in Sofia vorige week aan toegevoegd.

De heer Jan Dereymaeker: Wij hebben ervoor gezorgd dat, parallel aan dat proces, aan de vooravond van de ministeriële vergaderingen, vakbondsorganisaties uit de verschillende landen zijn bijeengekomen om druk uit te oefenen. Dat was onze rol. Ik geef u gelijk dat aan de goede intenties uit resoluties ook budgetten moeten worden gekoppeld. Het geld is nodig om sociale infrastructuur waar te maken. De doelstelling is dat zij dit op termijn zelfstandig kunnen, maar daarvoor is het nu nog te vroeg.

Mevrouw Stern Demeulenaere: Ik stel vast dat er nu reeds tal van projecten lopen zonder deze resolutie. Wat is dan het nut van dit voorstel van resolutie?

Is het niet pretentiekus om ons sociaal model als ideaal op te leggen?

Ik ben ervan overtuigd dat dit voorstel van resolutie overbodig is. Een en ander zal wel vanzelf groeien. Ons sociaal model is ook gegroeid zonder dat er een resolutie voor nodig was.

De voorzitter: Over de opportuniteit van het voorstel van resolutie zullen we te gelegenertijd intern in de commissie debatteren.

De vraag rijst inderdaad wel in hoeverre we ons sociaal model moeten exporteren. Hebt u de indruk dat de landen in Oost- en Centraal-Europa naar ons sociaal model toegroeien? Of zal ons sociaal model nooit volledig worden overgenomen?

Mevrouw Christine Faes: Ons model is niet het enige waarmee de landen in Oost- en Centraal-Europa kennis maken. Wij zijn niet de enigen die actief zijn in deze landen. Bovendien is het van groot belang om erop te wijzen dat de voorbereiding van de projecten tot stand komt in overleg met de partners. De partners zoeken zelf naar die elementen die zij het best achten om in hun eigen land toe te passen.

De heer Jan Dereymaeker: Ons sociaal model is mijns inziens wel degelijk het goede model. De partners geven dat zelf aan. Het wordt in het kader van het akkoord van Maastricht over sociale dialoog trouwens ook door de EU als model naar voren geschoven. Ook in het kader van de IAO wordt het erkend als zinvol model. In vergelijking met de Casino-modellen in vele andere landen, waar er grote ongelijkheden bestaan en mensen aan hun lot worden overgelaten, is dit wel degelijk een goed model.

Mevrouw Stern Demeulenaere: Een en ander wordt mede bepaald door opvoeding en cultuur. Een Chinees zal zijn sociaal model allicht zelf ook het beste vinden. Wie bepaalt wat het beste is? Het is pretentiekus om ons model als het beste voor te stellen.

Mevrouw Miet Smet: Ons sociaal model is verankerd in de Europese regelgeving. Als een bedrijf bijvoorbeeld een vestiging heeft in verschillende Europese landen, moet het een Europese ondernemingsraad oprichten, gebaseerd op ons model.

Landen die toetreden tot de EU moeten ons sociaal model overnemen.

Een verschil tussen de sociale modellen in Europa is wellicht wel dat sommige modellen meer 'bipartite' en andere meer 'tripartite' zijn. Dit verschil is echter niet essentieel.

De heer Eloi Glorieux: Ons sociaal model is er niet vanzelf gekomen. Het is hard bevochten. We kunnen een en ander daarom niet zomaar op zijn beloop laten.

Uit de uiteenzetting van de sprekers blijkt dat zij zelf vinden dat de projecten effectief zinvol zijn, en dat er nood is aan ondersteuning. Dat is het doel van dit voorstel van resolutie. Kunnen de sprekers concrete opmerkingen maken voor de verfijning van dit voorstel van resolutie? U kunt ons deze opmerkingen desgewenst later ook schriftelijk overmaken.

De voorzitter: Hiermee zijn we aan het einde van deze hoorzitting gekomen. Ik dank de genodigden voor hun interessante bijdrage aan onze werkzaamheden.

De verslaggever,

Johan
VERSTREKEN

De voorzitter,

Karim
VAN OVERMEIRE
